

Mgr. Radka Klápková

Dobrovolnictví v Itálii

Anotace

Itálie je státem s dlouholetou a košatou dobrovolnickou tradicí v bezpečnostní oblasti. Zapojení se do dobrovolnických aktivit je nezřídka chápáno jako „vstupenka“ zvyšující možnost zaměstnání ve veřejném sektoru nebo i přímo jako podmínka pro vstup do „plnohodnotných“ ozbrojených sil.

Klíčová slova

Itálie, dobrovolnictví, bezpečnostní oblast, občanské hlídky, dobrovolní hasiči, dobrovolní policisté, dobrovolní vojáci.

Summary

Italy is a country with a long tradition of numerous volunteer activities in the security area. Engaging in volunteer activities is often seen as a "ticket" increasing the possibility of employment in the public sector or directly as a condition for entering into a "full-scale" armed forces.

Keywords

Italy, volunteering, security area, citizen guards, volunteer firemen, volunteer police officers, volunteer soldiers.

Úvod

Itálie je zemí, kde se dobrovolníci do zajišťování bezpečnosti hojně zapojují. Konkrétně činnost zdravotnické záchranné služby je vykonávána především dobrovolníky, kteří jsou členy neziskových organizací. Dobrovolníci se také uplatňují v rámci zajišťování veřejné bezpečnosti a vnitřního pořádku. Existuje zde celá řada projektů na podporu činnosti policie. Pokud se občan Itálie chce stát profesionálním policistou nebo vojákem, musí absolvovat nejméně jeden rok jako dobrovolník v armádě. Naopak dobrovolní hasiči v Itálii jsou méně početnou skupinou, než je obvyklé v ostatních zemích. Hasičský záchranný sbor tvoří z velké části pouze profesionální hasiči.

Dobrovolnictví v civilní ochraně se zde začalo rozvíjet především pod vlivem závažných mimořádných událostí, které zasáhly Itálii v posledních 50 letech – například povodeň ve Florencii (1966) nebo zemětřesení v Friuli (1976) a v Irpinii (1980). Rozsáhlá spontánní mobilizace občanů dala najevo, že nechybí solidarita lidí, ale veřejný systém, který by je uměl zorganizovat.¹ Od té doby se mnohé změnilo a italský dobrovolnický systém je vzorem pro další evropské státy. Podle organizace OECD se tento systém vyznačuje vysokou mobilitou, kdy je možné během několika dní svolat desítky tisíc dobrovolníků z různých oblastí civilní obrany.²

V roce 1992 byl vytvořen komplexní a decentralizovaný systém civilní ochrany – takzvaná Národní služba civilní ochrany („Servizio Nazionale della Protezione Civile“), do které patří všechny organizace sloužící k ochraně života, majetku a životního prostředí. Civilní ochrana je realizována převážně na místní úrovni. Pro ústřední koordinaci byl zřízen odbor civilní ochrany. V současnosti je v tomto systému asi 2 500 organizací s více než 1,3 milionu dobrovolníků.³

Hasičský záchranný sbor

Národní hasičský záchranný sbor („Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco, CNVVF“) byl založen v roce 1941. Jeho členy jsou zejména profesionální, ale i dobrovolní hasiči. Národní hasičský záchranný sbor spadá do kompetence Ministerstva vnitra. Působí na území celé Itálie, s výjimkou tří provincií (Bolzano, Trento, Valle d'Aosta).

Národní hasičský záchranný sbor má povinnost zabezpečovat požární ochranu a zajišťovat technickou pomoc. Jeho úkolem by v případě nutnosti také bylo zajišťování veřejné bezpečnosti při chemických, bakteriologických, radiologických a jaderných útocích. Sbor dále provádí záchranné služby v zahraničí v rámci mezinárodních dohod. Podle vnitrostátních právních předpisů je sbor klíčovou součástí systému civilní ochrany. A proto poskytuje služby a školení pro ostatní útvary odpovědné za ochranu civilního obyvatelstva.⁴

¹ Civile Protection Department: Voluntary work. [cit. 9. 1. 2013]. http://www.protezionecivile.gov.it/jcms/en/volontariato.wp?sessionId=f1020f6873ee7cb70f15711e16db9bcb?request_locale=en

² Organisation for Economic Co-operation and Development: Global Prospects. [cit. 9. 1. 2013]. <http://www.oecd.org/futures/globalprospects/reviewoftheitaliannationalcivilprotectionsystem.htm>

³ Protezione civile.it: Il volontariato di protezione civile. [cit. 9. 1. 2013].

<http://www.protezionecivile.gov.it/volontariato/index.php>

⁴ Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco: The National Fire Corps. [cit. 21. 12. 2012].

Nařízení prezidenta republiky z 6. února 2004, číslo 76 stanovuje pravidla pro nábor, rozvoj a využití dobrovolných zaměstnanců Národního hasičského záchranného sboru hasičů.⁵

Dobrovolní hasiči jsou z hlediska výkonu služby začleněni do Národního hasičského záchranného sboru. Tvoří jednu ze čtyř částí vedle profesionálních požárních, vojáků prezenční služby, sloužících jako požárníci a neorganizovaných dobrovolníků, kteří mohou být ve zvláštním případě povoláni do služby v rámci Národního hasičského záchranného sboru pro potřeby provincií. Podle údajů z roku 2008 bylo v Itálii pouze 6 573 dobrovolných hasičů. Profesionálních hasičů je okolo 32 000.⁶

Dobrovolnými hasiči mohou být ti občané, kteří splňují zákonné požadavky a požádají o zápis do dobrovolného hasičského sboru na provinčním velitelství v místě bydliště, popřípadě v sousední provincii. Dobrovolníci musí mít italské občanství, nesmí být mladší 18 let a starší 45 let. Další podmínkou je, že žadatel nebyl propuštěn ze zaměstnání ve veřejném sektoru. Dále musí mít dokončenou alespoň střední školu. Nezbytnou podmínkou je duševní a tělesná zdatnost a talent. Také je kladen důraz na morální vlastnosti a chování.

Dobrovolným hasičem se nemůže stát hasič vykonávající svoji službu jako zaměstnání, personál ozbrojených sil, policie a jiných orgánů veřejné správy sloužících k udržování pořádku a veřejné bezpečnosti, s výjimkou těch, které patří do místního policejního sboru a dostali povolení od příslušných orgánů. Dobrovolníkem nemůže být ani zástupce nebo majitel podniku, který se zabývá výrobou, instalací a obchodem s protipožárním zařízením. Poslední skupinou občanů, kteří jsou vyloučeni z dobrovolnické služby, jsou zástupci institucí, podniků a společností zabývajících se školením, dozorem a poradenstvím v protipožárním sektoru.

Oddělení hasičů, které spadá pod Ministerstvo vnitra, rozhodne, zda se žadatel může stát dobrovolným hasičem. Po schválení se žadatel zúčastní kurzu v délce 120 hodin. Pokud složí závěrečnou zkoušku, stává se dobrovolným hasičem.⁷

Dobrovolní hasiči mají stejné povinnosti jako profesionální hasiči, ale na rozdíl od nich nejsou v zaměstnaneckém vztahu a vykonávají hasičskou činnost pouze v případě nutnosti. Mohou být povoláni dočasně na maximálně 20 dní. Za těchto okolností, zaměstnavatelé, pro které dobrovolníci pracují pravidelně, mají povinnost tyto zaměstnance uvolnit a zachovat pro ně jejich pracovní místa. Dobrovolní hasiči jsou povinni navštěvovat pravidelné kurzy praktického výcviku v místě provinčního velitelství poblíž svého bydliště. Dobrovolníci mají uniformu a příslušné vybavení podobné stálým hasičům, které musí vrátit v případě, že jsou vymazáni ze seznamů dobrovolníků.

<http://www.vigilfuoco.it/asp/ReturnDocument.aspx?IdDocumento=143>

Za civilní ochranu jsou dále zodpovědné ozbrojené síly, policie, Italský červený kříž, Národní rada pro výzkum, atd.

⁵ Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco: Decreto del Presidente della Repubblica. [cit. 21. 12. 2012].

<http://www.vigilfuoco.it/asp/ReturnDocument.aspx?IdDocumento=143>

⁶ Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco: Componente Volontaria del C.N.VV.F. Anno 2008. [cit. 21. 12. 2012].

<http://www.vigilfuoco.it/asp/ReturnDocument.aspx?IdDocumento=144>

⁷ Associazione Nazionale Vigili del Fuoco Volontari: Diventare Volontario. [cit. 21. 12. 2012].

<http://www.anvvfv.it/diventare-volontario.html>

Obvykle pracují ve svých dobrovolnických oddílech vybavených hasícími prostředky a podílejí se na záchranných operacích spolu s profesionálním zásahovým týmem. Na velitelstvích, kde nejsou samostatné oddíly dobrovolných hasičů, jsou dobrovolní hasiči součástí týmu profesionálních hasičů.⁸

V roce 1972 bylo založeno Národní sdružení dobrovolných hasičů („Associazione Nazionale Vigili del Fuoco Volontari“). Hlavním cílem sdružení je podporovat efektivní propojení mezi všemi sbory dobrovolných hasičů v Itálii. Dále se snaží rozvíjet vzájemnou podporu dobrovolníků a zajišťovat jejich potřeby u kompetentních autorit. Sdružení pořádá různé akce a soutěže, které mají pomoci zviditelnit dobrovolnickou činnost.

Police

Police je v Itálii podle své působnosti rozdělena do několika složek. Národní policejní síly se skládají ze státní policie („Polizia di Stato“), dále z tzv. karabiníků nebo také četníků („Arma dei Carabinieri“), vězeňské policie („Polizia Penitenziaria“), finanční policie („Guardia di Finanza“), celní policie a lesní policie („Corpo Forestale dello Stato“). Policejní činnosti vykonávají také příslušníci místní policie, která se dělí na provinční („Polizia provinciale“) a obecní policii („Polizia municipale“).⁹

V Itálii ale také velice dobře fungují hojně rozšíření dobrovolní asistenti policie („Assistente Civici“). Tito občanští (civilní) asistenti pouze doplňují, nikoliv nahrazují funkci policisty. Asistenti pomáhají obecní policii, pracují na základě instrukcí a jsou podřízeni veliteli obecní policie nebo jinému policejnímu činiteli.

Asistenti musejí projít školením, kde se probírají témata jako základní práva občanů, role policie v demokratickém státě, pojem obecní bezpečnosti, specifická role dobrovolníků. Po absolvování kurzu obdrží dobrovolníci certifikát nezbytný pro přijetí do služby.

Dobrovolníci většinou nosí žlutou reflexní vestu s nápisem Assistente Civici nebo uniformu a prokazují se vlastním průkazem asistenta. Dále mají k dispozici různé přístroje a zařízení jako například vysílačky pro příjem zpráv. Jejich aktivity jsou zaměřeny na prevenci, péči a poskytování informací ostatním občanům. Monitorují dopravu a v případě ztížené dopravní situace regulují provoz. Také hlídají poblíž základních škol a u přechodů pro chodce. Také hlídají poblíž základních škol a u přechodů pro chodce a zajišťují bezpečnost při veřejných akcích.¹⁰

⁸ Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco: Volontariato dei Vigili del Fuoco. [cit. 21. 12. 2012].

<http://www.vigilfuoco.it/asp/asp/Page.aspx?IdPage=101>

⁹ Polizia di Stato: The Public Security System in Italy. [cit. 26. 12. 2012]. <http://www.poliziadistato.it/articolo/964/>

¹⁰ Lugonotizie.it: Al via nuovo corso di formazione per Assistenti Civici a Massa e Conselice [online]. [cit. 26. 12. 2012]. http://www.lugonotizie.it/main/index.php?id_pag=31&id_blog_post=2601

Zvláštní kapitolou v italském systému civilní obrany jsou takzvané občanské hlídky. Ty byly zpočátku pouze neformálními skupinami občanů, kteří se sdružovali za účelem ochrany veřejného pořádku. V roce 2009 byl těmto hlídkám udělen oficiální status a stanovena pravidla pro jejich činnost.

Příkladem mohou být takzvaní „City Angels“, kteří v současné době působí v 16 italských městech dobrovolníci. Toto sdružení má téměř dvacetiletou tradici. Prvním městem, kde tito dobrovolníci pomáhali a nadále pomáhají je Milano. Jejich motto je „solidarita a bezpečnost“. Nosí červená trička nebo bundy s logem City Angels a modrý baret.

Tito dobrovolníci se podílejí na předcházení a eliminaci pouliční trestné činnosti. Dále se snaží zlepšit životní podmínky osobám bez přístřeší. Rozdávají jim jídlo, oblečení, deky, spací pytle. Pomáhají jim hledat zaměstnání a ubytování. Zaměřují se také na pomoc drogově i alkoholově závislým, prostitutkám, přistěhovalcům, starším lidem, osobám se zdravotním postižením, obětem trestné činnosti. V případě potřeby pořádají setkání ve školách, kde se studenty probírají témata jako boj proti drogám nebo šikaně. Pomáhají také opuštěným nebo týraným zvířatům.

Členové City Angels musí projít školením, které trvá deset týdnů v rozsahu 20 lekcí dvakrát týdně. Deset lekcí je zaměřeno na fyzickou stránku a probíhá v tělocvičně a zbylých deset je vzdělávacích. Také musí zvládnout závěrečnou zkoušku. Další podmínkou je dosažení minimálního věku 18 let. Průměrný věk je od 20 do 45 let.¹¹

V některých případech se však občanské hlídky vyznačují separatistickými tendencemi. Příkladem mohou být Padánské hlídky („Ronde¹² Padane“). Pod pojmem udržování veřejného pořádku si představují útoky na různé menšiny – přistěhovalce, homosexuály, prostitutky a podobně.¹³

Armáda

Italská armáda („Esercito Italiano“) je nejdůležitější a nejstarší složkou italských ozbrojených sil, spolu s vojenským námořnictvem, letectvem a karabiníky. Všechny tyto složky spadají pod italské Ministerstvo obrany.

V Itálii byly povinné odvody ukončeny v roce 2004. Od té doby je zaveden status Dobrovolníka ve vojenské službě („Volontario in Ferma Prefissata, VFP“) na jeden nebo čtyři roky („VFP1, VFP4“). Tito dobrovolníci jsou součástí plánu na dokončení profesionalizace armády. Přístup k povolání v ozbrojených silách vede přes tento status. V roce 2013 se otevírá 6 300 míst pro dobrovolníky v armádě.¹⁴

¹¹ City Angels: City Angels international. [cit. 26. 12. 2012]. <http://www.cityangels.org/>

¹² Ronde v překladu znamená sdružení dobrovolníků pro bezpečnost.

¹³ Academic Journals: <http://www.academicjournals.org/ijsa/PDF/pdf2012/Feb/Scalia.pdf>

¹⁴ Esercito Italiano: Scheda Arruolamento VFP1. [cit. 27. 12. 2012].

<http://www.esercito.difesa.it/Concorsi/Volontari/VFP1/Pagine/SchedaArruolamentoVFP1.aspx>

Výběr probíhá ve výběrovém centru nejbližším k bydlišti žadatele. Výběrová centra se nacházejí v 6 italských městech. Vybraní uchazeči se nejprve zaškolují v různých koutech Itálie. Na konci tohoto výcvikového období jim je podle jejich vloh přidělen úkol, který se týká logistické nebo provozní činnosti. Tato činnost již probíhá poblíž jednotky určené daného dobrovolníka. Dobrovolníci získají mimo jiné schopnost pracovat s moderními technologickými prostředky.

Na konci dobrovolnické služby získají dobrovolníci informace o možnosti pokračování služby v italské armádě a jejich profesního růstu. Mohou se rozhodnout nejen pro činnost v armádě, ale také mají možnost se přihlásit k vojenskému sboru Italského červeného kříže, státní policii, karabiníkům, finanční policii, vězeňské policii a k lesní policii. Dobrovolná služba u armády alespoň po dobu jednoho roku je nezbytným předpokladem k otevření těchto možností.¹⁵

Nábory pro dobrovolníky do italské armády se vyhlašují jednou za rok. Žadateli mohou být muži i ženy. Věk je stanoven na 18 až 25 let. Další podmínkou je italské občanství, způsobilost k právním úkonům, čistý trestní rejstřík a dokončená střední škola. Muži musí měřit nejméně 1,65 metru a ženy 1,61 metru. Žadatelé musejí projít psychickými i fyzickými testy a také testy na přítomnost drog.

Po dokončení jednoletého dobrovolnického cyklu je možné začít kariéru v profesionální armádě či dalších organizacích (viz výše), nebo prodloužit dobu působení jako dobrovolník ve vojenské službě na čtyřleté období (VFP4). Pro výkon čtyřleté služby je věk dobrovolníků omezen na maximálně 30 let. Po uplynutí čtyřletého období může dojít k dalšímu prodloužení dobrovolnické služby na různou dobu podle specializace („Volontari in Servizio Permanente, VSP“) až do 60 let dobrovolníka.¹⁶

Zdravotnická záchranná služba

V Itálii jsou záchranáři většinou dobrovolníci organizovaní v různých neziskových organizacích jako je Červený kříž („Croce Rossa“), Zelený kříž („Croce Verde“), Bílý kříž („Croce Bianca“), Národní asociace veřejné služby („Associazione Nazionale Pubbliche Assistenze, ANPAS“). Dále jsou dobrovolní záchranáři členy křesťanských a dalších organizací. Záchranář není zdravotnický personál. Je to člověk vzdělaný a vyškolený k manipulaci a přepravě pacienta a především k nezbytné první pomoci.

Nejvýznamnější organizací zastřešující dobrovolné záchranáře nejen v Itálii je nezisková organizace Italský červený kříž, jejímž cílem je zdravotní a sociální péče v době míru i v době konfliktu. Funguje pod záštitou prezidenta republiky a pod dohledem Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva hospodářství a financí a Ministerstva obrany. Italský červený kříž je součástí mezinárodního hnutí Červeného kříže. Svou činnost na mezinárodní úrovni

¹⁵ Esercito Italiano: Volontari di truppa. [cit. 27. 12. 2012].
<http://www.esercito.difesa.it/Concorsi/Volontari/Pagine/default.aspx>

¹⁶ Forze Armate: Volontari di Truppa. [cit. 27. 12. 2012].
<http://www.forzearmate.org/1-secondapagina/personale/esercito/truppa.php>

koordinuje s Mezinárodním výborem Červeného kříže, Mezinárodní federací Červeného kříže a Červeného půlměsíce.¹⁷

Dobrovolní záchranáři sdružení u Červeného kříže mají za úkol především první pomoc a přepravu pacientů sanitkou. Mimo to také provádějí různé další činnosti týkající sociální péče, civilní obrany a osvětové činnosti s důrazem na zdravotní výchovu. Specializované záchranné týmy se účastní řešení nouzových situací, mezi které patří vyhledávání osob pomocí vycvičených psů a záchrana osob pomocí speciálních nástrojů a technik. V případě potřeby se mohou účastnit pomoci při přírodních katastrofách a ozbrojených konfliktech. Dále jsou dobrovolní záchranáři přítomni na velkých veřejných akcích, kde zajišťují nepřetržitý zdravotní dohled.¹⁸

Každý, kdo se chce stát dobrovolníkem, musí nejprve projít vzdělávacím kurzem a složit zkoušky. Dále musí trénovat a udržovat si svou fyzickou kondici a zdraví. Konkrétní podoba přijímací procedury a požadavky na dobrovolníky jsou v Itálii stanovené na regionální úrovni u různých organizací a mohou se tedy lišit.¹⁹

V roce 2010 měl Italský červený kříž 145 019 členů aktivních v šesti dobrovolnických skupinách: 88 527 dobrovolných záchranářů („Volontari del Soccorso“), 23 423 dobrovolnic ve Výboru pro práva žen („Comitato Femminile“), 17 615 pionýrů, 6 863 dobrovolných pečovatelských, 4 474 dárců krve a 3 991 dobrovolných vojáků.²⁰

Základní kurz u Italského červeného kříže se skládá ze 13 setkání trvajících zhruba 2 až 3 hodiny a 10 hodin praxe. Po jeho absolvování získá účastník Evropskou licenci k oprávnění provádění první pomoci („Brevetto Europeo di Primo Soccorso, BEPS“). Následuje Kurz pracovníka první pomoci a přepravy pacientů („Corso per Operatore Pronto Soccorso Trasporto Infermi“), který se skládá z 64 hodin teorie a 60 hodin praxe. Po úspěšném složení zkoušky se účastník stává záchranářem.

V případě organizace Národní asociace veřejné služby musí zájemci projít speciálním školením obvykle v délce 120 hodin, které je rozdělené na teoretické a praktické lekce. Pokud účastník úspěšně projde školením, stane se tzv. studentem ve výcviku, kdy už se zapojuje do praktické činnosti pod dohledem odborníka. Pokud úspěšně složí závěrečnou zkoušku, získá již osvědčení záchranáře. Dále je možné absolvovat speciální kurz na velitele posádky nebo řidiče sanitky.

U Národní asociace veřejné služby jsou všechny kurzy pro dobrovolníky zdarma, u Italského červeného kříže se platí příspěvek zhruba 16 eur.²¹

¹⁷ Croce Rossa Italiana: La Croce Rossa – Chi siamo. [cit. 27. 12. 2012]. <http://cri.it/chisiamo>

¹⁸ Croce Rossa Italiana: Volontari del Soccorso – Chi Siamo. [cit. 27. 12. 2012].

<http://cri.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/2091>

¹⁹ Padana Emergenza: Il soccorritore. [cit. 27. 12. 2012]. <http://padanaemergenza.org/2012/10/il-soccorritore/>

²⁰ Croce Rossa Italiana: I Volontari. [cit. 27. 12. 2012]. <http://cri.it/volontari>

²¹ Lavoro Excite Italia: Come diventare volontario del 118. [cit. 27. 12. 2012].

<http://lavoro.excite.it/come-diventare-volontario-118.html>

**Znaky Národního hasičského záchranného sboru²²
a Národního sdružení dobrovolných hasičů.²³**

Dobrovolní hasiči.²⁴

²² http://upload.wikimedia.org/wikipedia/it/6/6c/Logo_del_Corpo_Nazionale_dei_Vigili_del_Fuoco.svg

²³ <http://3.bp.blogspot.com/-a1IWplbbb74/T2X8nNCsbMI/AAAAAAAAAKM/x4sTRQ-IK1s/s1600/logo-anvvf.gif>

²⁴ http://www.acatweb.it/public/images/stories/remote/http-win.acatweb.it-public-carica-volontari_vigili-del-fuoco.jpg

Civilní asistent obecní policie.²⁵

Občanská hlídka City Angels.²⁶

²⁵ <http://www.polizialebagnacavallo.it/ASSIST%20CIVICO/02.JPG>

²⁶ <http://www.cityangels.it/images/fotodelmese2.jpg>

Dobrovolní vojáci.²⁷

Znaky dobrovolných záchranářů Italského červeného kříže²⁸ a Národní asociace veřejné služby.²⁹

²⁷ <http://www.esercito.difesa.it/Concorsi/Ufficiali/PublishingImages/homeVol.jpg>

²⁸ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/it/thumb/a/a7/Logo_vds.svg/250px-Logo_vds.svg.png

²⁹ http://www.gruppovos.org/vos/images/stories/vos_articoli/F2_img_Anpas.jpg